הלכה · משנה תורה · מפרשים · אור שמח · ספר עבודה

אור שמח על משנה תורה, הלכות עבודת יום הכפורים

רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אור שמח על משנה תורה, הלכות עבודת יום הכפורים

רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אור-שמח-על-משנה-תורה-הלכות-עבודת-יום-הכפורים/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ג 4
הלכה ד 4
פרק ב 5
הלכה ג 5
פרק ג 5
הלכה ג 5
הלכה ה 8
הלכה ז 8
פרק ד 9
הלכה א 9
פרק ה 10
הלכה ג 10
הלכה ח 11
הלכה יב 11
הלכה כג 12
הלכה כד 12
הלכה כה 12
הלכה כו 13
הלכה כז 13
הלכה כח 14

פרק א

הלכה ג

ז' ימים קודם ליוהכ"פ מפרישין כ"ג מביתו כו' ודבר זה קבלה ממשה רבינו.

בריש יומא פליגי בזה אמוראי חד יליף מסיני וחד יליף ממלואים ופריך מהיכא קא ילפת לה ממלואים אי מה מלואים כל הכתוב בהן מעכב אף הכא נמי כל הכתוב מעכב בהן והא תני מתקינין ולא תני מפרישין, ולא משני מידי, ועיין בירושלמי ע"ז. והנראה דהא דגמרינן פרישה ביוהכ"פ לכה"ג ממלואים לפי שנכנס תחלה לפני ולפנים כמו שאמר דנין תחלה במקום מתחילה כו' והנה פרישה לכה"ג הוי דומיא דקידוש ידים ורגלים, וקידוש ידים ורגלים קיי"ל דאם לא קידש ידיו ורגליו שחרית לצורך עבודה חלל עבודתו, וכה"ג אף דצריך לקדש ידיו ורגליו בין עבודת בגדי זהב לעבודת בגדי לבן אעפ"י כן אם לא קידש לא נתחללה עבודתו, וטעמא יליף בפ"ב דזבחים מקראי, כן גבי פרישה אף שבמלואים היו מעכבים הוא משום שבפרישה דמלואים נתקדשו להיות ראוים לכהונה ובלא זה לא היו ראוים לעבודה כלל ולכן אם לא הופרשו אז היה עבודתם מחוללת ולא נתקדשו בקדושת כהונה, דוגמא דאם לא קדשו ידיהם ורגליהם שחרית שבלא הקידוש אינם ראוים אף לעבודת כהן הדיוט שחללו עבודתם, אבל פרישה דכה"ג ביוה"כ דבלא פרישה ראוים לעבודות של בגדי זהב והראוים בכהן הדיוט רק להיות ראוי לעבודות הצריך להם כה"ג בעי פרישה א"כ כמו דלא מעכבי ואינן מחללין עבודתם אם לא קדשו בין עבודת בגדי לבן לב"ז ולבגדי זהב לבגדי לבן, כן פרישה של מי שראוי לכהונה ולכל העבודות בלא הפרישה רק ע"י הפרישה הוא נעשה ראוי לעבודת יוהכ"פ, אותה פרישה אינה מעכבת ועבודתו כשירה בלא חלול, וכמו דיליף על קדוש ידים ורגלים מקראי דוהיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדורותם כו' דבר המעכב בזרעו, ופרישה אינה בזרעו אינה מעכבת בו. ולפ"ז טבילה ראשונה במלואים מעכב בהן ולדורות אינו מחלל עבודה יעו"ש (דף ל' ע"ב), רק לא אמר להלן טבילה א"ב משום דלשאר תנאי אינו בעשה כלל לדורות ודוק:

הלכה ד

ואם חל יום שבת בג' כו' דוחין את ההזיה.

נ"ב אבל במקדש אין להזות עליו אע"ג דאין שבות במקדש מ"מ מי חטאת דמטמאין טומאה חמורה אין רשאין להכניס במקדש דהוי כמכניס שרץ למקדש וחייבין כרת או מלקות ובפרט להתו"כ דאף השורף פרה חייב על טומ"ק ואכמ"ל ופשוט.

פרק ב

הלכה ג

שאם יזכור טומאה ישנה שבידו יפרוש ממנה בטבילה זו לשמה.

נ"ב היינו על דעת ביאת מקדש אע"ג דאפשר שכבר טבל לתרומה או לקודש, וזה שכתב להוסיף כוונתו וכן בגמרא דטביל ע"ד ביאת מקדש דאף בטבל לקודש הוי קיל נגד ביאת מקדש דטבו"י חייב כרת על ביאת מקדש ודוק:

פרק ג

הלכה ג

טרף בקלפי והעלה שני הגורלות כו' ואם בשמאל כו'.

בגמרא מתניתין דלא כהאי תנא דתניא ר' יהודה אומר משום ר' אליעזר כו' מר סבר ימיניה דסגן עדיף משמאלו דכה"ג ומ"ס כי הדדי נינהו. וקצ"ע דלפי מה דמפרש בפרק בא לו בירושלמי ה"ב דר' אליעזר דסובר דחובת היום קודמין למוספין הוי טעמא משום דעבודת היום מקודש טפי ומוספין הוי תדיר וסבר מקודש קודם, וכן מפורש בירושלמי בפרק כ"ג ונזיר דמשו"ה סבר ר"א דיטמא כה"ג ולא נזיר משום דכ"ג תדיר ונזיר מקודש שמביא קרבן על טומאתו ומקודש עדיף, א"כ הכא שמאלו דכה"ג מקודש טפי דהוא כשר להולכת קטורת לפני ולפנים, וימינו דסגן הוי תדיר שכשר בכל השנה בכל עבודות חוץ וסבר ר"א תדיר קודם והחליף שיטתו, ונראה טעמא דר"א דסבר בהוריות סוף פ"ב דכהן משיח פטור מטומאת מקדש וקדשיו דלכן לא תני דמשיח מביא פר יעו"ש א"כ השעיר הפנימי אינו מכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו, וכבר בארנו שיטת רבינו בהלכות שגגות פי"א דשעיר הפנימי אינו מכפר על זדון דכהנים כמו על זדון דישראל דעל זדון דכהנים פר כ"ג מכפר, אבל לתלות על יש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף, גם על כהנים תולה שעיר הפנימי רק דחלוקין בכפרתן רק על זדון דמתכפרי בפר כ"ג יעו"ש, ואשכחן בירושלמי סוף פ"ק דשבועות דכהן משיח שאינו מביא כלום על שגגת טומאת מקדש וקדשיו הוי לדידיה דאיהו משיח חטא שוגג של טומאת מקדש וקדשיו כמו זדון ולא מתכפרי בשעיר החיצון כמו אין בה ויש בה דלא אתי שגגתו לחיוב קרבן, משום דזה דוקא במי דמתחייב בשוגג קרבן ובאין בה ידיעה בתחלה קיל שוגג דיליה לכן מתכפר בשעיר החיצון אבל במשיח שלא נתנה לו תורה כפרה בטומאת מקדש וקדשיו הוא דלחשיבותו הוי שגגתו בטומאת מקדש וקדשיו שהוא ממונה עליהן שקול כזדון דאחריני, א"כ לפ"ז כהן משיח מכפר הפר על טומאת מקדש וקדשיו גם

על שגגותיו, וא"כ לפ"ז הסגן מתכפר על זדונו בטומאת מקדש וקדשיו בפר ועל שגגתו לתלות ביש בה ואין בה מתכפר בשעיר הפנימי לכן סבר דימיניה דסגן עדיף, משום דאיהו מתכפר בהשעיר, משמאל דכ"ג דאינו מתכפר בהשעיר מידי רק בשאר עבירות מתכפר בשעיר המשתלח ואיהו עולה בימינו, כן נ"ל ליישב אחר העיון. ואע"ג דר' יהודה סבר דרק משיח ולא מרובה בבגדים מביא פר הבא על כל המצות וא"כ מרובה בבגדים ששגתו שוה לקהל חייב בטומאת מקדש וקדשיו ומתכפר בשעיר הפנימי מכל מקום כיון דלגבי משיח ימיניה דסגן עדיף לא חלקו גם במרובה בגדים דקילא קדושתו מכהן משיח ודוק:

וההגרלה מעכבת אעפ"י שאינה עבודה כו'.

בגמרא יומא (דף מ') ואזדו לטעמייהו דתניא יעמד חי לפני ד' לכפר עליו עד מתי יהיה זקוק לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו כו' ר"ש אומר עד שעת וידוי. הך סוגיא עלומת הביאור ורש"י מחקה וגרסה לעיל, וגירסא דילן הביאה גם ר"ח והיא עתיקה. והנראה דלפי מה דמסיק נהי דכסדרה לא מעכבא הגרלה מיהא מעכבא הוא נגד מה דפשיטא לעיל דאי אקדים מתנות דפר בהיכל מקמי מתנות דשעיר בפנים דמעכב חוקה כתיב, הרי אע"ג דעשה בחוץ כיון שהעבודה שבפנים נתאחרה להמעשה שבחוץ מיקרי דשינה בסדר שבפנים, ה"נ אע"ג דלגבי הגרלה סדר לא מעכב אבל הקדימו למתן פר שבפנים והוי שנוי בסדר מתן פר שבפנים ועיין תו"י בזה, ולזה משני הגמרא בסברה עמוקה, דפלוגתתן אם הגרלה מעכבא תלוי בפלוגתא דאם וידוי מעכב, דבירושלמי סוף פ"ק דשבועות אמר דאזלו לטעמייהו דר"י סובר שם במשנה דוידוי של שעיר המשתלח ווידוי הפר אינן מחלקין הכפרות, דלענין שאר עבירות מתכפרין הכהנים עם שעיר המשתלח יעו"ש לכן סובר דוידוי אינו מעכב רק גוף השעירים מעכבא, ור"ש סובר דכהנים בשאר עבירות מתכפרין בוידוי של פר כמו כן סובר דישראל מתכפרין בוידוי של שעיר המשתלח א"כ הוידוי עיקר ומעכב, כן נתבאר שם בירושלמי וט"ס נפל בדפוס (יעוין נועם ירושלמי) וכיון שכן א"ש דנתבונן דשעיר הנעשה בפנים מכפר על טומאת מקדש וקדשיו לחודיה כמבואר בשבועות, ובזה הפר מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו, א"כ השעיר מכפר רק על ישראלים לחודייהו בלא כהנים דעליהם הפר מכפר בטומאת מקדש וקדשיו, ושעיר המשתלח הוא מכפר על ישראל וכהנים בשאר עבירות א"כ השעיר קנוי לכולהו, ונמצא דשני השעירים חלוקים השעיר הפנימי שייך לישראל לבד בלא כהנים ושעיר המשתלח שייך לכולהו לכהנים ולישראל, וע"ז בא ההגרלה לידע מי הוא קנוי לכולהו גם לכהנים ומי קנוי לישראל לבד והוי כמו שהגורל ברר הקנין

בארץ ישראל וכמו באחין שחלקו דהגורל קונה להם כדאמר ר"י בפרק בית כור (דף ק"ו) יעו"ש, ובזה לא מצאנו שיהא השם קובע, דרק בחלוק הקדושות אשכחן כמו בקנים דהשם קובע דזה קדוש לעולה וזה לחטאת דשם אין חלוק דהמתכפר הוא אחד, אבל כאן שהוא חלוקה בין המתכפרים רק בגורל ולכן מעכבא הגרלה וזה עליית גורל מתוך קלפי מעכבת לר' יהודה, אבל לר"ש דסובר דבשאר עבירות כהנים מתכפרין בוידויו של פר ונמצא דבין שעיר הפנימי בין שעיר המשתלח מתכפרין בהם רק ישראל בלא כהנים, רק דחלוקין באופן הקדושות השם קובע כמו בכל מקום וזה ענין נכון. וכיון שכן א"ש, דמה דאם הקדים מתנות דפר מקמי הגרלה לא הוי שנוי בסדר הפנימי דאין זה העיכוב משום העבודה רק מתורת קנין נגעו בה שזה קנוי למתכפרים גם כהנים וזה קנוי למתכפרים ישראל לבד בלא כהנים, וזה ביאור הגמרא ואזדו לטעמייהו דלמאי דפליגי בוידוי דתלוי בענין אם מכפר הוידוי ואז הלא הכהנים נתכפרו בוידוי של פר לר"ש ואין שעיר המשתלח מכפר עליהם בשאר עבירות, ולר"י אין הוידוי מכפר רק גוף השעיר המשתלח ומכפר גם על כהנים ונמצא דחלוק בהמתכפרים שעיר הפנימי משעיר המשתלח ולכן הגרלה מעכב שמברר הקנינים ולכן סדרא לא מעכב וכמו דפרישית בס"ד:

ומזה מוכח דפר מכפר על הכהנים בין על המזיד בין לתלות השגגות יש בה ואין בה ויעוין לרבינו הלכות שגגות פי"א שמשמע מדבריו דבשוגג לתלות מתכפרי כהנים בשעיר הפנימי א"כ תו שייך השעירים השניים להתכפר בהן בין בכהנים בין בישראל. אמנם כבר תמה עליו הלח"מ בזה דמגמרא לא משמע כן יעו"ש, וגם רש"י פירש שם דכל מה ששעיר פנימי מכפר מכפר על כהנים פר יעו"ש במשנה ולדבריו א"ש ודוק. וליישב שיטת רבינו דלא יקשה עליו מהא דאמר סוף פ"ק בשלמא לר"ש תרין וידוין ודם הפר חד כנגד שעיר הפנימי וחד כנגד שעיר החיצון כו' דלר"ש דסבר בפ"ב דהוריות דכהן משיח פטור על טומאת מקדש וקדשיו לגמרי הוי לדידיה כל שגגות כמו זדון [כדאמר בירושלמי ועיין נועם ירושלמי] כיון שאין עליו חיוב קרבן כלל ומתכפר בפר תו גם הכהנים איקרו ביתו ונגררין אבתריה ולכן פרש"י דעל שימוש בטומאה מכפר שעיר הפנימי כיון דלאו חיוב קרבן הוי כזדון טומאת מקדש ולכן אמר סוף פרק שתי מידות דסמיכה דשעיר המשתלח אינו בבעלים יעו"ש, אבל לפסק רבינו דכהן משיח בטומאת מקדש וקדשיו חייב בשגגת מעשה קרבן כהדיוט דעלמא כמוש"כ בפ"י משגגות יעוין שם א"כ לתלות על יש בה ואין בה או לכפר באין בה ויש בה הוי ככל הצבור שמתכפרין בשעיר וה"ה הכהנים ורחמנא אפקריה לגזא דצבור לגביה לשגגה דהוא ככל הצבור ורק על זדון לחודיה חלוק בפר ודוק:

וקצת סעד לדעת רבינו דאינם מתכפרים בפר אלא בזדון אבל בשגגה מתכפרים הכהנים בשעיר, דאמר ר"ש בן יהודה אמרו לו א"כ יהיו של יום הכפורים קרבין בר"ח כו' ובירושלמי א"כ יהיו של יוהכ"פ כו' שמכפרין כפרתן וכפרת ר"ח כו', ואכתי לא מיתבא דשעירי יוהכ"פ לא הופרשו על כהנים דשעיר החצון הוא דמכפר על אין בה ויש בה וזה בכהנים פר מכפר ואיך יקרב בר"ח דשם אין חלוק בכפרתו ומכפר על כהנים ג"כ, וע"כ כרבינו דלרבנן אין הכהנים מתכפרין בפר בלבד רק בזדון אבל על שגגות גם המה מתכפרים בשעיר. וכן בשמשו בטומאה דאין בזה חיוב קרבן כלל הוי כזדון כמו שמבואר בהירושלמי הנ"ל מתכפרי בפר וזה כפרש"י בכהנים אבל ישראל לא הוזהרו על שמוש בטומאה כמוש"כ תוס' יבמות (דף ל"ב ע"ב) ובהלכות ביאת מקדש פ"ט הי"א עיי"ש היטב ודוק בכ"ז:

לפיכך ההנחה כשירה בזר.

נ"ב ירושלמי פרק טרף בקלפי הלכה א' יעו"ש:

והעלת הגורלות כו' פסולה בזר.

פירוש דאמר בירושלמי שם מה אם נתינה שכתוב בה אהרן אם נתן זר כשר העלייה שאין כתוב בה אהרן לא כש"כ לא צורכה דלא העלייה שהיא מעכבת אם העלה זר פסול כו', פירוש דמסתברא קרא דאהרן וחוקה דהכוונה על פעולת ההעלייה מתוך הקלפי דמעכב וע"ז כתיב חוקה, ומשום זה כתיב אהרן ונתן אהרן על שני השעירים גורלות משום דנכלל בזה גם פעולת ההעלייה מתוך הקלפי דמעכב וע"ז כתיב חוקה, אבל גבי שחיטה של פר כה"ג לא כתיב אהרן על השחיטה לחוד דשם קאי על הכפרה הוא הוידוי דלזולתו אין שייך הוידוי שזר אינו מתכפר בו:

הלכה ה

ומזה מדם שניהן [ביום הזה] מ"ג הזיות.

נ"ב, מפורש פרק ב"ש (דף מ"ב) עיי"ש. ובמשל"מ, אם לא נגע הדם כו' אם עלתה לו הזייה. נ"ב פלוגתא דתנאי יומא (דף נ"ז) ועיין תו"י שם וירושלמי ודוק:

הלכה ז

אם כשל כוחו וצריך לאכול אוכל.

פשטיות דברי רבינו דהותרה לו לאכול אף אם אינו מסוכן רק שלא יוכל להביאו לעזאזל נדחה מפני זה ענוי דיוהכ"פ וכמו שהותרה לו שבת וטומאה כמו דדרשו מעתי, ולא קשיא מהא דאמרו (דף פ"א) מה לענוי שלא הותר מכללו תאמר במלאכה, דזה לא מקרי הותר מכללו מה שקדושת יוה"כ נדחה עבור עבודת יוה"כ דזהו גופיה קדושת

יוה"כ והוי כמו שאמרו מנחות (דף מ"ח) חטא בשבת בשביל שתזכה בשבת כו' רק מה שנדחה עבור מוספי שבת שאינן מקדושת יוהכ"פ או תמידין דמלאכה הותרה בשביל זה ודוק:

פרק ד

הלכה א

מפיסין לתרומת הדשן ומסדרין את המערכה.

ראה במלחמות שהאריך דכולהו ד' פייסות היו ביוהכ"פ ושאינו כן דעת רבינו, רק שהביא דברי רבינו וקלסן דתרוה"ד וכן סידור המערכה לא היה בכה"ג וטעמו דכ"ז אינו רק מכשירי עבודה יעו"ש. והנה דעת רבינו לעיל פ"א דאף מוסף שבת בכה"ג אף דהוא ע"י מקרה ואינו מקרבנות היום, משמע לרבינו לשון הגמ' מוספין בהדי תמיד של שחר כו' על כל המוספין אף של שבת, ואולי היה לרבינו מפורש באיזה מקום, ומסתברא כן דאמרו בפרק כל התדיר אטו ר"ח למוספין דידיה אהני למוספי שבת לא אהני יעו"ש הרי דמקדשי בקדושת ר"ח כן הכא מוספי שבת בקדושת יוהכ"פ מקדשי ומצותן בכה"ג כמו תמידים. וגדולה מזו מצאנו בפרק תמיד נשחט דאימורי פסח שחל להיות י"ד בשבת קרבין ביום טוב דהוי חלבי שבת וקרבין ביום טוב אלמא דפסח הבא בשבת מקרי חלבי שבת אע"ג דהוא ענין מקרי שתלוי בקביעות ב"ד מקרי חלבי שבת ואהני ליה קדושת שבת, כש"כ הכא דדחו יוהכ"פ דעבודתן בכה"ג כמו תמיד. אבל מכל מקום לא מצאנו לרבינו שיאמר דסילוק וסדור בזיכין והקטרת בזיכין יהיה בכ"ג דוקא ביוהכ"פ וטעמו כיון דהוא מונח משבת הבאה אין זה מיוחד לאותו יום דיהיה בכ"ג אע"ג דסלוק בזיכין הוי כמו קמיצה כמו דאמרו מנחות (דף ח'), מכל מקום אם יהא מונח על השולחן עד שבת הבאה כשרים להקטרה ולא מיפסלי בלינה וכמבואר בזבחים (דף צ') ועיי"ש בתוס' ד"ה לשולחן מדמינן ליה א"כ אין זה מיוחד לאותו יום ולא בעי שיהיה בכה"ג והכי משמע פשטא דמשנתינו דפרק שתי הלחם כו' וארבע כהנים נכנסין כו' הקטירו הבזיכין כו' חל יוהכ"פ להיות בשבת כו' מתחלקות לערב משמע דכל הסדר הוא ג"כ ביוהכ"פ שחל בשבת ולכן לא זכר רבינו דין בזיכין בכה"ג וברור:

וכן נ"ל דקדושת יוהכ"פ חיילא על שבת ג"כ להקדישו בשבות מכל אכילה דקדושת יוהכ"פ גם לשבת אהני שיוקדש בענות נפש, ולכן ביוהכ"פ שחל בשבת וחולה שיש בו סכנה שצריך לאכול מורה אני דלא מקדש גם על שבת דזה קדושת שבת אז שלא לאכול בו ופשוט:

כבר בארנו שהולכה בשמאל פוסלת כו' ולפיכך היה מן הדין שיוליך המחתה בשמאלו כו'.

דברי רבינו מוכרחין בגמרא דבעי הולכה בשמאל מהו ופשיט רב ששת מהא דנטל הכף בשמאלו ואי לא סלקא דעתך למיפשט מהך דכף מהיכי תיתי להכשיר שמאל בהולכה משאר עבודות, וע"כ דזה הוי פסיקא ליה דשאני הולכה דיוה"כ דכשרה בשמאל, או דילמא ליכא למילף מתמן דאי אפשר ומוכרח לעשות בשמאל, ופשיט רב ששת מהא דנטל המחתה בימינו ואי ס"ד דהולכה בשמאל הוה ליה להוליך המחתה בשמאל והכף בימין דכיון דהכף היא עיקר עבודה ובה פוסל במחשבה משא"כ בחתית גחלים דהוי רק מכשירי מצוה וכן הולכת המחתה, ולפי מה דקיי"ל דשמאל פסול בהולכה ורק גבי יוה"כ משום דלא אפשר א"ש מה דלא הזכירה רחמנא כף בהדיא גבי יוהכ"פ רק מלא חפניו משום דאינה בימין וכמו דאמרו בפ"ק דזבחים דמשום דלא הזכירה בפירוש טבילת אצבע בחטאת חיצונה אינה חשובה לפגל ודוק:

פרק ה

הלכה ג

איל ושעיר המוספין שעשה אותן קודם עבודת היום אינן כלום.

כן הוא לפי גירסת כתיבת יד אקספארד הובא בדקדוקי סופרים ביומא (דף ס"ב) דאמר רב חסדא הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ כו' לשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזו דמיחסרי עבודת היום, איתא שם כן, נימא קא סבר ר"ח מוספין שעשאן קודם עבודת היום מה שעשה עשוי לעולם אימא לך מה שעשה אינו עשוי קא סבר ר"ח דאין מחוסר זמן לבו ביום, והוא מוכרח כן דאם בדיעבד הוי כשר תו יתחייב עליו בחוץ וכמו פסח ששחטו קודם זמנו שלא לשמו דהואיל וכשר בדיעבד שלא לשמו חייב עליו בחוץ. אמנם נתבונן הא לגבי המוספין המה עבודת חוץ ולא מעכבא סדרן ועל כרחין משום דהוי נוי לגבי עבודת פנים דהיא צריכה להיות קודם המוספין והוא עשה אותן קודם והיא מאוחרת. וכזה מפורש בפרק טרף בקלפי אילימא דאקדים מתנות דפר בהיכל מקמי מתנות דשעיר בפנים חוקה כתיב בהו והרי שינה זה בעבודת פנים שהרי הקדים לה את של חוץ שהיא מאוחרת לה עכ"ל רש"י, הרי אע"ג דהא דהקדים עבודת היכל לא פסלה לר"י רק שאיחר עבודת בין הבדים וזה ג"כ מעכב, כן הכא אע"ג דהמה עבודות חוץ בכ"ז הא העבודת פנים מאוחרת ולכן מעכבא. ולפ"ז קשה על רבינו שכתב בה"ב וכן שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה כלום אעפ"י שהשחיטה בעזרה הרי דמו נכנס

לפנים, תיפוק ליה דהא העבודת פנים הוא מתן דמו של פר הוי מאוחרת ובה מעכב הסדר דחוקה כתיב בה. אולם הגמרא אמר שם ואב"א לעולם ר"י היא ונהי דכסדרא לא מעכבא הגרלה מיהא מעכבא, אלמא היכי דאקדים מתנות דפר מקמיה דהגרלה אע"ג דאיחר מתנות דשעיר שעשה אותן אחר הגרלה והפסיק בעבודת פנים לא מעכבא, אולם ע"כ רבינו סבר דשאני הגרלה שאיחר העבודת פנים במידי דלא הוי עבודה כלל רק דתנא ביה קרא כמפורש שם וכן הכא שחיטה בשעיר דלא הוי עבודה לכן אם איחר העבודת פנים אחריה לא מעכבא רק משום דהוי צורך פנים וכן כתב הריטב"א ז"ל שם ודוק. ולפ"ז אף שעיר מוסף דבעי להיות בתר שעיר הפנימי מקרא דפ' פנחס מלבד חטאת הכפורים גם ע"ז קאי חוקה אע"ג דקדימה דשעיר הכפורים לא כתב באותו פרשה דאחרי, ועיין יומא (דף ה') תינח האי דכתיב בהאי ענינא דלא כתיב בהאי ענינא כו' יעו"ש ודוק:

אך קשה א"כ מאי פריך הא מיחסרי עבודת היום הא מצי לשחוט השעיר קודם ויהיה כשר כיון שאינו עבודה ומה איכפת לן אם הקדים בשחיטה שאינה עבודה, אך ז"א דהא השעיר הוי מחוסר זמן שאינו ראוי לזרוק דמו עד שיהיה עבודת היום קודם רק הא אין מחוסר זמן לבו ביום אך זה לפי המסקנא. וא"ש הא דאמר קודם דידע דאין מחוסר זמן לבו ביום לימא קא סבר ר"ח מוספין שעשאן קודם עבודת היום מה שעשה עשוי דאם מה שעשה אינו עשוי הרי השעיר עצמו הוי מחוסר זמן, ולפ"ז לפי המסקנא דאין מחוסר זמן לבו ביום כשר גם אם שחט השעיר קודם עבודת היום כמו דפרישית, ולפי מש"כ רבנן בתוס' מנחות פ"ק סד"ה אלא אמר ר"פ כו' דדוקא לענין שחוטי חוץ לא חשיב מחוסר זמן א"כ בשחיטה אם עשה ששחט השעיר קודם עבודת היום הוי מחוסר זמן ופסול וא"ש בפשיטות. ומכש"כ דאיל המוסף דקיי"ל כרבי דהוא איל העם וכתיב בהך פרשה ויצא ועשה עולתו כו' ודאי דמעכב סדרא דיליה ודוק:

הלכה ח

ואם דם הפר הוא שנשפך קודם שיגמור כל המתנות.

נ"ב פירוש שבקודש הקדשים והלשון אינו מדוקדק:

הלכה יב

קיבל דם הפר בשתי כוסות כו' ושופך שירי אילו שהזה מהן על היסוד כמצוה כו' ישפכו לאמה.

פסק כרב פפא נגד רב הונא בריה דר"י, דרב הונא רק בדרך דיחוי אמר אבל האמת כרב פפא כיון דאי בעי למיהב לא מצי יהיב נעשה דיחוי, והכי מוכח דמייתי סתמא דגמרא מילתא דר"פ בלא חולק בתמורה (דף כ"ב) כגון שקיבל דמה בשתי כוסות ואבד

אחד מהן כו' אליבא דמ"ד כוס עושה חבירו שיריים ה"מ היכי דאיתנייהו לתרווייהו דכל היכי דבעי זריק אבל הכא הא ליכא, הרי דאליבא דמ"ד דעושה חבירו דיחוי ליכא למיבעי אע"ג דלא דחייא בידים רק בעי מה דלא מצי יהיב מטעם שנאבדה אי הוה חסרון דמשום זה יהא דיחוי אליבא דמ"ד כוס עושה חבירו שיריים, אבל שיהא זה מעלה מה דלא מצי יהיב מטעם שאינו דיחוי בידים זה לא אמרינן, אע"ג דשם בעל הבעיא רב פפא ולטעמו אזיל מכל מקום שם לא נזכר דברי ר"ה וסתמא דסוגיא מביאה דבריו להלכה, ומה דפרש"י שם דלאפסולי זבח בעי לא מחוור, ופשטא דשמועה דרק על הכוס לבדו בעי אם הוא דיחוי או שיריים לא על הזבח. ולהרשב"ם נראה שהיה גירסא אחריתא אבל האי דיהיב מיניה ופירש כגון שמהכוסות שקיבל נתן למזרק שלישי, וצ"ע דלמה לא בעי שקיבל בארבעה כוסות ושנים נתערבו של פר בשל שעיר והשאר לא נתערבו ולא יהא דחייה של רב הונא, ואימור מיירי רב פפא באופן זה ודוק:

הלכה כג

נפחתה תקרה כו' שנאמר באוהמ"ע.

נ"ב גבי פר העלם דבר:

הלכה כד

מזבח כו' שנאמר מזבח קטורת הסמים.

נ"ב פרק בית שמאי (דף מ'):

הלכה כה

וכן חייב מיתה על ביאתו בלא מצוה.

נסתפקתי בהך דמחייב בכניסה שלא לצורך בפנים איך הדין בנכנס בספיקא מי זה מיקרי שלא לצורך או לא, ויש לדמות לכמה ענינים. וראיתי הדבר מפורש בירושלמי פרק טרף בקלפי ה"ג חתה והקטיר ונשפך הדם יביא פר אחר כו' עד שלא הקטיר נשפך הדם חתיה פסולה היא כו' ספק אם עד שלא הקטיר נשפך הדם אם משהקטיר כו' לחות בתחלה אין את יכול שאני אומר משהקטיר נשפך הדם והיא חתיה כשרה והוא עובר משום הכנסה יתירא ובטלו העבודות אשכחת אמר בטלו העבודות של אותו היום, הרי דעל ספיקא ג"כ מיחשב ביאה ריקנית ופשוט. אולם נראה דהא דעל ספיקא מיחשב ביאה ריקנית היינו ספיקא דלשעבר כמו שספק אם הקטיר קטורת שהקטורת לא בטלה רק בספיקא, אבל היכי שע"י הספק נגרע העבודה הודאית כמו הכא אם אין אנו מקטירין קטורת שוב לא יכול לזרוק דם הפר והשעיר שמא היתה חתיה בפסול וצריך להקטיר קטורת וסדרן מעכבא וזורק בפסול ועובר משום הכנסה יתירא על כניסתו בפנים בעת

זריקה וא"כ יבטלו עבודות הודאות, שוב מותר לבוא לחתות ולהקטיר קטורת בפנים דמיקרי לצורך, דאם לא יקטיר יבטלו בודאי כל העבודות, ופירוש הירושלמי בתמיה אשכחת אמר בטלו עבודות של אותו היום וא"כ שוב מיקרי כניסה לצורך ומקטיר, כן נראה ברור:

הלכה כו

הקטיר מן הקטורת של קדש הקדשים כזית בהיכל חייב מיתה.

ירושלמי פרק טרף בקלפי ה"ג, תני שחט בחוץ חייב חפן בפנים פטור, והמפרשים הגיהו עיי"ש. ול"נ דצ"ל הקטיר בחוץ חייב חפן בפנים פטור דכולה קאי בקטורת, וכוונתו בחוץ היינו בהיכל שאם הקטיר קטורת של יוהכ"פ בהיכל חייב מיתה, חפן בפנים פטור היינו בין ב' בדי ארון פטור ממיתה ולא בחיוב חטאת קאי, וכן פסק רבינו כאן, דכתיב ונתן הקטרת כו' לפני ד' וכסה כו' ולא ימות אבל אם נתנו בהיכל ימות, ולא קאי על קרא הקודם מלא חפניו ודוק:

הלכה כז

חפינת הקטורת כו' וכן חתיית הגחלים לקטורת נפסלת במחשבה שמכשירי קרבן כקרבן.

הנה בריש פרק הוציאו לו בעי רב פפא חישב בחתיית גחלים מהו מכשירי מצוה כמצוה דמו או לא, ורבינו כתב בפשיטות דפוסלת בה מחשבה. והנה בכת"י אקספרד הגירסא שם דגם זה פשיט מדפסלה בה לינה דגם מחשבה פוסל בה יעו"ש בדקדוקי סופרים. אולם לפי גירסא שלנו ג"כ א"ש, דרב פפא דבעי אם מכשירי מצוה כמצוה מצאנו גם בעו"ג (דף מ"ז) דבעי המשתחוה לבהמה צמרה מהו לתכלת ומפרש הגמ' דלתכלת לכהנים קא מיבעי ליה אם מכשירי קרבן כקרבן דמי ורבינו כתב שם דאסור דמכשירי קרבן כקרבן דמי, ועיין פ"ד מהלכות איסורי מזבח ה"ז אשירה שביטלה אין מביאין ממנה גזירים למערכה והוא מירושלמי פ"ק דבכורים דאמר תמן הכל מודים באשירה שביטלה שאינו מביא ממנה גזירים למערכה, רשב"ל בעי מהו שיביא ממנה לולב, אלמא אע"ג דגבי מצות לא פסיקא ליה גבי עצים למערכה פשיטא ליה דמכשירי קרבן כקרבן דמי, וסובר רבינו דלרב פפא דמיבעי ליה התם לכן בעי הכא משא"כ לדידן דקיי"ל כפשיטותא דירושלמי נגד ספיקת הבבלי דכקרבן דמי גם הכא כקרבן דמי ודעת רבינו היה להשוותם ודוק:

הלכה כח

או שחפן חבירו ונתן לחפניו.

בגמ' (דף מ"ט) בעי ר"פ חפן חבירו ונתן לתוך חפניו מהו, מלא חפניו בעינן והא איכא או דילמא ולקח והביא בעינן והא ליכא, הא ודאי דמה שבתוך ידו אינו בולקח רק שחבירו קיים הלקיחה, אך בעי אם לא איכפת לן אם אחד לוקח ואחד מביא אע"ג דלוקח כתיב גם אמלוא חפניו ועיין בתוס' שם. וכן בזבחים סוף פ"ק סד"א הואיל וכתיב ולקח וקא אתי קוף רמי להו אידיה בעי למישקל זימנא אחריתי כו', הרי דמה שהוא בידו אין זה לקיחה הוא דוקא משום דכתיב המקום איפוא יקח דכתיב ולקח מן הדם וכן כתיב כאן לקיחה בב"א על הגחלים והאי ולקח קאי אתרווייהו ובגחלים כתיב שיקח מן המזבח, הרי דהלקיחה קאי על תחלת הלקיחה. אבל בכל מקום שכתוב לקיחה קאי על מה שבידו כמו גבי אתרוג ובודאי אם הגביה האתרוג קודם עמוד השחר והוא בידו לאחר עמוד השחר אין צריך להניח מידו ולחזור וליטול וז"ב:

אולם קשה מגמרא דסוטה (דף כ"ז) אשת חרש ואשת שוטה כו' שב"ד מקנין להן לפוסלן מכתובתה יכול להשקותן ת"ל והביא האיש את אשתו כו' ר' יוסי אומר אף להשקותה כו' במאי קא מיפלגי רבנן סברי בעינן וקנא והביא ור' יוסי סבר לא בעינן וקנא והביא, הרי דרבנן סברי שבעינן שיהא המקנא הוא המביא וא"כ למה לא אמרינן כאן שיהא הלוקח הוא המביא. ונראה משום דתמן המקנא אינו ראוי להשקאה שבהשקאה כתיב והביא האיש כו' ואין המקנא ראוי להשקות, אבל בההיא דהכא שהלוקח ראוי להביא שפיר קרינא ולקח והביא וזה פשוט מאוד (וגם לר' יוסי יש ליישב ואכ"מ). נ"ב. ועיין ב"ב דף פ"א בצרן כו' ולקחת והבאת וברי"ש ותוס' ודו"ק:

ובזה מיושב מה דהוקשה לי הא דאמר בירושלמי ריש פרק ארוסה קינא לה בעלה ומת ונפלה לפני היבם וכנסה ונסתרה ישקה אותה על קנויו יעו"ש דהא בעינן וקינא והביא. ואין לאמר דכיון דנשואי אחיו המה גורמים הזיקה ויבם לא מיקרי אחר הוי כאילו קינא לה היבם בעצמו, דא"כ כי דחיק בתלמודין ריש פירקא שם דבעינן שקדמה שכיבת בעל לבועל לימא דביבם מה שקדמה שכיבת אחיו המת קדמה שכיבת בעל קרינא ביה, וע"כ כאחר חשבינן ליה, א"כ הא בעינן וקינא והביא וכאן המקנא הוא אחיו המת והמביא הוא היבם, ועיין תוס' פרק הבא על יבמתו (דף נ"ח) ד"ה דכוותיה. אולם למה דפרישית ניחא בס"ד, דהא כאן המקנא ראוי להשקותה אם תסתר תחתיו רק שמת קודם הסתירה, אך שהקנוי הי' באופן שעל ידי הקנוי תשתה אם תסתר, לא איכפת לן אם אין המקנא המביא, אבל כאן בב"ד שקנאו לה הלא מתחלה לא היו המקנאים

ראוים להשקותה דבעינן והביא האיש את אשתו לכן אינה שותה אף אם בעלה מביאה ע"י הקנוי הקודם שלא היתה ראויה לשתייה על ידו וכיו"ב אשכחן דוגמאות בש"ס אין ספורות למו, ונכון בס"ד: